

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก
The Role of Moral Monks in Teaching and Learning
Buddhism at the Secondary Level Phai Dam Pittayakom
Ratchamangkhalapisek School

พระธเนศวร ธีรธมโม (ทองเชียง)¹ สมชัย ศรีนอก² สุวัฒน์ รักขันโท³

PhraThanesuan Thirathammo (Thong Chiang), Somchai Srinok, Suwatsan Ragkhanto

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียน การสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ผลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1. บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียน การสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.24$, S.D.= 0.792) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ 1) ด้านการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน 2) ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคูณธรรมจริยธรรม 4) ด้านการประเมินผลทางคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน 2. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ บทบาทของพระสอน ศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก จำแนกตาม สถานภาพส่วนบุคคล โดยภาพรวม พบว่า บทบาทของพระสอน ศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธ

Received: 2022-09-11 Revised: 2022-10-22 Accepted: 2022-10-25

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: pra.oom@gmail.com

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

และไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 ส่วนนักเรียนที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนา พบว่า ครูผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนศีลธรรมจริยธรรม รวมไปถึงการบูรณาการนำคุณธรรมจริยธรรมมาปรับใช้กับแผนการจัดการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระ ให้เหมาะสมกับนักเรียน และนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน และควรใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการสนุกไม่เบื่อหน่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้ และนำไปใช้ได้จริงและยังสามารถกระตุ้นนักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การวัดและการประเมินผลต้องมีความยุติธรรมเที่ยงตรง โดยการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง ที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

สำคัญ (Keywords) บทบาทพระสอนศีลธรรม; การจัดการเรียนการสอน; วิชาพระพุทธศาสนา

Abstract

The thesis entitled consisted of two objectives. The study aimed 1) to study the role of moral teaching monks in teaching and learning management; Buddhism Secondary Phai Dam Pittayakom School Rajamangalaphisek 2) to compare opinions on the role of moral teaching monks in teaching and learning management Buddhism Secondary in Phai Dam Pittayakom School Rajamangalaphisek Classified by personal factors 3) To propose development guidelines The role of monks teaching morality in teaching and learning management of Buddhism. Secondary Phai Dam Pittayakom School Rajamangalaphisek 1. The role of monks teaching morals in teaching and learning management Buddhism Secondary Phai Dam Pittayakom School Rajamangalaphisek Overall, it was at a high level ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.792) when considering each aspect. It was found that it was at a high level in all aspects. The aspect is at the highest level. 1) The development of morality and ethics in teaching students 2) School activities organized for moral and ethical development 3) Environmental management in schools for moral and ethical development 4) Moral and ethical evaluation of students 2. Comparison results students' opinions on The role of monks teaching morals in teaching and learning management Buddhism Secondary Phai Dam Pittayakom School Rajamangala Phisek, classified by personal status, as a whole, it was found that The role of moral monks in teaching and learning Buddhism at the secondary level no different which denies and does not conform to the premise with statistical significance at the 0.05 level. and different levels of education have different opinions which denies and does not conform to the assumptions set 3. Suggestions for development guidelines found that teachers

should have moral and ethical teaching. including the integration of morality and ethics to be applied to the learning management plans of all subject groups to suit students And students have learned to search for knowledge from learning sources in everyday life. and should use teaching materials to create fun and not get bored It's about learning and applying it and can also encourage students to learn both in the classroom and outside the classroom. Measurements and evaluations must be fair and impartial. by evaluating the actual conditions that are consistent with the development of morality and ethics of students

Keywords The role of moral monks, teaching, learning Buddhism.

บทนำ (Introduction)

การศึกษาไทยในปัจจุบันมีการจัดการศึกษาตามบริบทของการจัดการศึกษาอันเป็นไปตามแผนการศึกษาของชาติ คือ พัฒนาคน พัฒนาคูครูอาจารย์ พัฒนาสังคม ในหลากหลายรูปแบบที่เน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นด้านอาชีวศึกษามากขึ้น การมุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับปริญญาตรี เพื่อเน้นการมีงานทำโดยอาศัยปัจจัยหลักในองค์กรหลักจากภายนอกหลายปัจจัยเช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านระบบราชการ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งส่งผลให้จัดระบบบริหารจัดการกระทรวงศึกษาธิการรูปแบบใหม่ การจัดการศึกษาในอนาคตของไทยจึงต้องอาศัยเทคโนโลยีและการสืบค้นด้วยตนเองมากกว่าใช้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้มาเป็นผู้กำกับดูแลและให้คำปรึกษาการสืบค้นข้อมูลการใช้ข้อมูลที่เหมาะสม การเรียนรู้จะอาศัยการศึกษาเรียนรู้จากสภาพจริงของสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าการเรียนรู้ในชั้นเรียน การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์นวัตกรรม สังคมจะปรับตัวตามเทคโนโลยีและนวัตกรรม การศึกษาในอนาคตจึงต้องปรับตัวตามเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประเทศไทย 4.0 ต่อไป

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 - 2550 โดยแรกเริ่มรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10,000.000 บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 600 รูป ภายหลังจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่ากระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอนฯ ไปสอนในโรงเรียนเฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 58,073 รูป โดยเฉพาะโรงเรียนวิถิพุทธ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า 10,000 แห่ง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทยอยู่ในกำกับของรัฐบาล ได้ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาตรงตามความมุ่งหมายและ

หลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กล่าวมาแล้วนั้นอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันรัฐบาลให้มหาวิทยาลัยบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งมีพระสงฆ์แต่ละท้องถิ่นเข้าไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศ 18,000 รูป จากการประเมินโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า ด้านผลผลิตจากการสอนศีลธรรมจริยธรรมของพระสงฆ์ นักเรียนนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนตั้งใจฟังคุณครูและมีสมาธิในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาทำให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเรื่องต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) กล่าวว่า นโยบายโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หมายถึงหน้าที่ของพระที่สังคมคาดหวัง ประเทศไทยมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มาเนิ่นนานนับถือตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ต้องยอมรับความจริงว่าการปลูกฝังคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือการปลูกฝังโดยพระศาสนา และบรรดาพระสาวกของพระศาสนา สังคมทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพราะการที่สังคมสามารถดำรงอยู่มาได้ทุกวันนี้ เพราะคนส่วนใหญ่ยังมีคุณธรรมจริยธรรม สังคมจึงยังดำรงความเป็นสังคม – ชุมชนอยู่ได้ ทำอย่างไรให้สังคมของเรามีภูมิคุ้มกัน มีภูมิต้านทานต่อความเลวร้ายที่กำลังกัดกร่อนสังคมอยู่ การสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในหมู่เยาวชนกำลังเป็นพันธกิจของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นภารกิจของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ต้องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน นักศึกษาให้ได้แบบอย่างการสอนพระพุทธศาสนา คือ สอนให้รู้ (ปริยัติ) ทำให้ดู (ปฏิบัติ) อยู่ให้เห็น (ปฏิเวธ) เป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลคาดหวังจากพระสอนศีลธรรมที่จะทำหน้าที่สั่งสอนอบรม ให้เด็กเป็นคนดีมีศีลธรรมตามหลักของพระพุทธศาสนา มีเบญจศีลเบญจธรรมเป็นอย่างน้อย จุดเด่นของพระสอนศีลธรรมที่ต่างจากครูฆราวาสสอนวิชาพระพุทธศาสนา ฉะนั้นการนิมนต์พระไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนเรียนเพื่อให้เป็นแบบอย่างในการสอนให้รู้ ทำให้ดู และอยู่ให้เห็น

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตรผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม รวมถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ที่

จำเป็นสำหรับผู้เรียนอาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการกระบวนการสร้างความรู้กระบวนการคิดกระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงกระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนพัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มประสิทธิภาพของหลักสูตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ / แหล่งเรียนรู้การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่าครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง จึงต้องรู้จักนำวิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และจะต้องรู้วิธีการฝึกผู้เรียนให้มีทักษะการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของโรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก การจัดการเรียนการสอนในสาระวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษา 1 – 6 พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไม่สมบูรณ์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งมีสาเหตุมาจากนักเรียนมีความพฤติกรรมไม่อยู่ในหลักธรรมคำสอน ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม กับเพื่อนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งในเวลาที่ครูสอนและให้งานทำ ทำให้ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนน้อยลง ซึ่งแนวทางแก้ปัญหาพฤติกรรมให้มีความสามัคคีและมีความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงออกที่เหมาะสมการส่งเสริมมีหลายวิธี เช่น เพื่อฝึกให้นักเรียนได้รู้จักการพูดในที่ชุมชนและส่งเสริมการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในการเรียน เพื่อฝึกให้เป็นผู้นำให้แก่เยาวชนและมีความสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และเพื่อส่งเสริมความสามัคคีในเยาวชนระหว่างสถาบันการศึกษาด้วยกัน และนักเรียนรู้สึกสนุก ให้ความร่วมมือกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนและรู้จักการวางตนทั้งกับบิดา มารดา และผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อพระสอนศีลธรรมด้วยกันและครูผู้สอนรวมทั้งสถาบันศึกษาที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระสอนศีลธรรมอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็น

แนวทางให้กับทางคณะสงฆ์อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อนำความรู้ที่ได้รับนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา จึงน่าจะชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติตนในทางที่ดีและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของนักเรียน เพราะนอกจากการได้รับการศึกษาที่ดีแล้วก็ควร จะได้รับการปลูกฝังในเรื่องของการเป็นผู้มีคุณธรรมนำหน้าความรู้เพื่อเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในอนาคตข้างหน้า และเป็นแบบอย่างให้กับเด็กๆ ซึ่งเป็นอนาคตของชาติ พร้อมทั้งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยที่จะเกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษกจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียน การสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการทำการวิจัย เพื่อศึกษาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 รวมจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน 204 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเทียบจากตารางสำเร็จรูป R.V.Krejcie & D.W.Morgan เป็นตารางที่ให้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือมีความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 คน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีจำนวน 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน 2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3. ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4. ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน แบบสอบถามฉบับนี้ มีข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะพัฒนาบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน 2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3. ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4. ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก เพื่อนำแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการทางการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2. สร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการที่จะศึกษา 3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุง 4. ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ 5. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) 6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วทดลองใช้ (Try - Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา 7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์จำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหา สัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cornbrash's Alpha Coefficient

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้ 1. การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำมาหาค่า

ดัชนีความสอดคล้อง IOC 2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Cronbach

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน 2. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3. ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4. ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะทาง เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นั้น เพศชาย (ร้อยละ 71.64 %) เพศหญิง (ร้อยละ 28.36) จำแนกตาม อายุ พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นั้นมี อายุ 11 - 12 ปี (ร้อยละ -) อายุ 13 - 14 ปี (ร้อยละ 35.82) อายุ 15 - 16 ปี (ร้อยละ 37.13) อายุ 17 - 18 (ร้อยละ 23.13) อายุ 19 - 20 ปี (ร้อยละ 3.73) และจำแนกตาม ระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นั้นอยู่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ร้อยละ 14.93) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ร้อยละ 24.63) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 24.63) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 11.19) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ร้อยละ 17.16) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ร้อยละ 7.46)

2. ผลการสำรวจบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก ดังนี้

2.1) พบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24, S. D. = 0.792$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย จะเห็นว่าด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$

4.36, S. D. = 0.715) รองลงมา ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23, S. D. = 0.818$) ส่วนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21, S. D. = 0.854$) และด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16, S. D. = 0.782$)

2.2.) ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน พบว่า เรื่อง บทบาทของ พระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำ พิตายาคม รัชมังคลาภิเษก อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) ซึ่ง สอดคล้องกับ นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาโดยใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม มีสมาธิเกี่ยวกับการเรียน การสอน คุณธรรมจริยธรรม ควบคู่ไปกับการสอนความรู้ทางวิชาการ ทำให้นักเรียนสามารถนำ ความรู้ไปบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ เป็นอย่างดีและมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ตรงต่อเวลา และ รับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 4.53$)

2.3) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิตายาคม รัชมังคลาภิเษก อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) ซึ่งสอดคล้องกับ โรงเรียนมีหอพระประจำโรงเรียนให้นักเรียนได้กราบไหว้ มีการจัด ห้องปฏิบัติกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมให้กับนักเรียน สภาพแวดล้อมของ โรงเรียนสะอาดร่มรื่นน่าเรียน ทำให้นักเรียนอยากมาโรงเรียนทุกวันเพราะมีบรรยากาศที่ดี เหมาะ แก่การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$)

2.4) ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พบว่า เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิตายาคม รัชมังคลาภิเษก อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) ซึ่งสอดคล้องกับ โรงเรียนจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความกตัญญู กตเวที เช่น วันไหว้ครู จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เข้าร่วมปฏิบัติจริงกับชุมชน เช่น วันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา และจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม ทำให้นักเรียนได้ใช้ เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ($\bar{X} = 4.44$)

2.5) ด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน พบว่า เรื่อง บทบาทของพระ สอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำ พิตายาคม รัชมังคลาภิเษก อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) ซึ่ง สอดคล้องกับ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง เช่น ไม่เล่นเกมสัปดาห์ละครั้ง มีส่วนร่วมในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน มีองค์ความรู้และเกิดนวัตกรรมการสร้าง เสริมคุณธรรมจริยธรรมที่เผยแพร่ได้ ($\bar{X} = 4.32$)

3. ผลการเปรียบเทียบ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก ดังนี้ 1.) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จำแนกตามเพศ โดย ภาพรวม พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α ระดับ 0.05 ซึ่งปฏิเสธและ ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่านักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α ระดับ 0.05 ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำ ขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และด้านการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ที่มี นัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.022* และ 0.002* ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ 3) ผลการ เปรียบเทียบความคิดเห็นของ เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก จำแนกตามระดับ การศึกษา โดยภาพรวม พบว่านักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน แตกต่างกันทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ α ระดับ 0.05 ซึ่งปฏิเสธและไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ระดับ 0.0022*, 0.012*, 0.002*, 0.000* และ 0.000* ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4. ข้อเสนอแนะทาง เรื่อง บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอน วิชา พระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน พบว่า ควรให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมจริยธรรม ต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส สดชื่น มีชีวิตชีวา วัสดุ อาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รัก ความสะอาด รักความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นไปด้วย ดังนั้นทุกคนในโรงเรียน ควรมีส่วนช่วยกันรับผิดชอบ ช่วยกันดูแลเพื่อความสุขของนักเรียน เกิดความผ่อนคลาย และพร้อมที่ จะเรียนรู้ 2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ควรจัด บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส สดชื่น มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รัก ความสะอาด รักความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นไปด้วย ดังนั้นทุกคนในโรงเรียน

ควรมีส่วนช่วยกันรับผิดชอบ ช่วยกันดูแลเพื่อความสุขของนักเรียน เกิดความผ่อนคลาย และพร้อมที่จะเรียนรู้ 3) ด้านกิจกรรมในโรงเรียนที่จัดทำขึ้นในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พบว่า การจัดกิจกรรมในโรงเรียนนั้นต้องเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ โดยการสอดแทรกในกระบวนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถสร้างให้เกิดได้โดยผ่านกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นครูผู้สอนควรมีได้มีหน้าที่เพียงแต่สอนเนื้อหาในหนังสือให้จบเท่านั้น แต่ยังต้องช่วยกันคำนึงถึงการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนด้วยเพื่อสรรค์สร้างให้นักเรียนเป็นคนที่มีความรู้ คู่คุณธรรมนำชีวิตไปสู่ความสุข และแบบอย่างที่ดีสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีได้ 4) ด้านการวัดประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนนั้น พบว่า ครูผู้สอนควรมีการวัดผลและประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยการให้คะแนนจากงานที่นักเรียนปฏิบัติ ในการให้นักเรียนปฏิบัติงานแต่ละครั้งครูต้องกำหนดเกณฑ์ให้คะแนนผ่านให้กับนักเรียน เมื่อนักเรียนทำผลงานถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ผ่านครูควรมอบของขวัญและประกาศ ยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อเป็นของขวัญและกำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนคนอื่น การวัดผลและประเมินผลการเรียนเพื่อสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมควรใช้วิธีสังเกตและบันทึกพฤติกรรมระหว่างปฏิบัติงาน ในขณะที่ปฏิบัติงานทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม ครูผู้สอนบันทึกพฤติกรรมเป็นรายบุคคลและนำไปส่งเสริมแก้ไขพฤติกรรมของแต่ละคนให้ได้ผลดีที่สุด ครูผู้สอนควรแจ้งผลการวัดผลและประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนทราบทุกครั้งที่ทำกรวัดผลและประเมินผล เพื่อนักเรียนจะได้นำไปพัฒนาปรับปรุงให้ได้ตามคุณลักษณะที่โรงเรียนเน้นต่อไป

แนวทางบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก พบว่า ครูผู้สอนมีจัดการเรียนการสอนศีลธรรมจริยธรรม รวมไปถึงการบูรณาการนำคุณธรรมจริยธรรมมาปรับใช้กับแผนการจัดการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระ ให้เหมาะสมกับนักเรียน และนักเรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน และจากการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการสนุกไม่เบื่อหน่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริงและยังสามารถกระตุ้นนักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การวัดและการประเมินผลมีความยุติธรรมเที่ยงตรง โดยการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริงที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้วย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนไผ่ดำพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเชก ซึ่งอภิปรายตามลำดับได้ดังนี้ ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการมีบทบาทของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ทุกด้านในระดับมาก โดยเห็นว่าการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการ

เรียนการสอนในโรงเรียน ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนนักเรียน พบว่า ควรให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย สงบ แจ่มใส สดชื่น มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด รักความสงบ เรียบง่าย ทำให้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นไปด้วย ดังนั้นทุกคนในโรงเรียนควรมีส่วนช่วยกันรับผิดชอบ ช่วยกันดูแลเพื่อความสุขของนักเรียน เกิดความผ่อนคลาย และพร้อมที่จะเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวไว้ว่า พระสงฆ์ในปัจจุบัน ควรมีวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ ลักษณะการสอนของพระพุทธเจ้า กลวิธีประกอบการสอน การยกอุทาหรณ์ การเล่านิทานประกอบการสอน และการยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย ช่วยให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแม่นยำและเห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การสอนมีรส ยิ่งขึ้น ครูพระเป็นผู้มีสติปัญญาสามารถอย่างดียิ่ง ที่ได้มีการนำเอาเทคนิคต่างๆ ในโลกของเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ก้าวหน้าในยุคโลกาภิวัตน์นี้พร้อมทั้งสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราครูพระสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ประยุกต์สร้างสรรค์ (โยนิโสมนสิการ) พร้อมทั้งมีความสนใจกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลาด้วย (ปรโตโฆสะ) สอดคล้องกับที่ พระพุทธพจน์ตอนหนึ่งว่า “ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงหยิบใบประดู่ลาย 2-3 ใบ ขึ้นมาแล้วรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะเข้าใจความหมายนั้นว่าอย่างไร ใบประดู่ลาย 2-3 ใบที่เราหยิบมากับใบไม้ที่มีอยู่บนต้นอย่างไหนมากกว่ากัน ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า ใบไม้ที่อยู่บนต้นไม้นั้นแหละมากกว่าใบประดู่ลาย 2-3 ใบที่ พระองค์ทรงหยิบขึ้นมาเพียงเล็กน้อย พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ทรงตรัสตอบว่า ภิกษุทั้งหลายสิ่งที่เรารู้แล้วแต่ไม่ได้บอกเธอทั้งหลายก็มีมากเหมือนกัน เพราะเหตุไรเราจึงมิได้บอก เพราะสิ่งนี้ไม่มีประโยชน์ไม่ใช่จุดเริ่มต้นแห่งพรหมจรรย์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนัด ไม่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ไม่เป็นไปเพื่อความสงบระงับไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน” นอกเหนือจากนี้ การสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในเนื้อหาหรือสิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความสนุกสนานมีชีวิตชีวา ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจตามจุดประสงค์ ครูพระสอนศีลธรรมมีบทบาทการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าครูพระที่เข้ามาสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนนั้น มีความเข้าใจและรู้ถึงปัญหาของนักเรียนในหมู่วัยรุ่นเป็นอย่างดี จึงได้มีการสอดแทรกสิ่งใหม่ๆ ตลอดจนการให้คำปรึกษาหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งทางธรรมและทางโลกแก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับที่ ไพรัตน์ เดชะรินทร์ กล่าวไว้ในสมัยก่อนวัดนอกจากทำหน้าที่ทางศาสนาแล้วยังทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชน พระท่านเป็นครูสอนอย่างดี เอาใจใส่เป็นพิเศษยิ่งกว่าครูอาชีพในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะท่านเป็นคนในหมู่บ้านเกิดและโตขึ้นมาในสิ่งแวดล้อมเดียวกับนักเรียนเข้าใจปัญหาของชุมชน มีความผูกพันกับชุมชนอย่างลึกซึ้งจนแยกไม่

ออก ในบางแห่งจะเห็นว่าพระสงฆ์ท่านยังทำหน้าที่เป็นนายแพทย์หรือจิตแพทย์อย่างที่ดีที่สามารถรักษาโรคภัยไข้เจ็บของชาวบ้านให้หายได้เชื่อว่าโรคนั้นจะหายหากหลวงพ่อดีใช้เวทมนต์ หรือพรมน้ำมันต์ ซึ่งเป็นวิธีการรักษาด้านจิตใจขณะเดียวกัน ครูพระได้จัดทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการฝึกหัดและทบทวนบทเรียนให้ เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนเป็นระยะ มีการประเมินผลก่อนเรียน เพื่อ ทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน การวัดและการประเมินผลนั้นสามารถให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ ได้ในชีวิตประจำวัน รูปแบบการประเมินความรู้ทางด้านการปฏิบัตินั้นมีความเหมาะสม ครูพระสอน ศีลธรรมมีบทบาทการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าครูพระได้มีการนำเอากระบวนการ ประมวลผลตามหลักสูตรไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้ประเมินนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมี ความพร้อมที่จะตั้งใจที่จะเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ทั้งกาย วาจา และใจ สอดคล้องกับที่ กรมวิชาการ กล่าวไว้ว่า วิธีการวัดผลและประเมินผลจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจะต้อง วัดผลด้วยระบบศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้ครอบคลุมความประพติทุกด้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูควรจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยการอภิปรายและให้นักเรียนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและเนื้อหาที่สอนสามารถเปรียบเทียบกับอุปมา-อุปมัย เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมได้ดีและชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 ครูควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมนอกห้องเรียนโดยการพานักเรียนไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน

1.3 ควรมีการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และการประเมินผลทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้มากขึ้น

1.4 ควรมีการใช้พุทธสุภาษิต คำคม คำกลอนที่มีเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน และมีวิธีการถ่ายทอด/นำเสนอ

1.5 ควรมีป้ายแสดงรายชื่อนักเรียนที่มีจริยธรรมดีเด่นของโรงเรียน และมีข้อเขียนพุทธสุภาษิต คติพจน์สอนใจคติไว้ตามที่ต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน

1.6 ควรมีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเคารพธงชาติสวดมนต์และกล่าวคำปฏิญาณเป็นประจำ และให้ความสำคัญกับกิจกรรมสามัคคีในหมู่คณะ เช่น มีการบรรพชาภาคฤดูร้อน หรือการบวชนกขัมมะบารมี (บวชชีพรหมณ์) เป็นต้น

1.7 ควรมีการใช้วิธีการประเมินผลทางจริยธรรมอย่างหลากหลาย และมีการติดตามการประเมินผลการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน และเสนอผลการประเมินให้นักเรียนทุกคนทราบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครูพระผู้สอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ ความพึงพอใจของนักเรียนในเรื่องบทบาทพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ของนักเรียนในรายวิชาต่างๆ ต่อไป

2.3 ควรสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนด้วยในการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำผลที่ได้มาช่วยพัฒนาครูผู้สอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2545). *การศึกษาเพื่อสันติสุขของสังคมไทย*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ หจก.สามลดา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พุทธวิธีในการสอน*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสมาธรรม.
- ไพรัตน์ เตชรินทร์. (2528). *พระกับการพัฒนาชุมชน*, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.